

ARCHE

Redaktör och ansvarig utgivare Per Magnus Johansson

Biträdande redaktörer Mats Leffler & Annika Stiebe

Layout & bildredaktör Johan Linton

Redaktionssekreterare Jonas Gilbert & Johan Stålberg

Redaktionskommitté Mathias Alvidius, David Arvidsson, Joel Danielsson, Elin Mårtensson Elmrud, Mikael Färnkvist, Gunilla Hallerstedt, Anders Holme, Mia Hägg, Erica Lundqvist, Irina Karlsruhn, Thomas Karlsruhn, Håkan Liljelund, Ulf Karl Olov Nilsson, Johannes Nordholm, Astrid von Rosen, Ingrid Rosén, Peter Sand

Ansvarig för kontakter med Frankrike Yvette Johansson

Arche ges ut av

Freudianska föreningen

Stora Nygatan 13

411 08 Göteborg

e-post: tidskrift@freudianska.org

Hemsida: arche.se

www.facebook.com/freudianska.arche

För prenumerationsärenden kontakta Freudianska föreningen.

Tidskriften stöds av Statens kulturråd.

Illustration pärmen

Framsida foto Tobias Henriksson

Baksida foto Mikael Olsson (beskuren)

Med numret följer tre konsttryck av Maria Hall, Arrhov Frick respektive

Ruben Östlund/Fredrik Wenzel.

Redigerare Andreas Stiebe

Tryck Göteborgstryckeriet, Mölndal 2018

© Arche

ISSN 2000-7817

ISBN 978-91-982683-6-2

PER MAGNUS JOHANSSON	3	Arche
MICHEL HOUELLEBECQ	13	Hålla sig vid liv
JULIA KRISTEVA	21	Ett annat liv än mitt
RUBEN ÖSTLUND PER MAGNUS JOHANSSON TOBIAS NORDIN	29	The Square
CARL E. SCHORSKE	54	Politik och psyke
SIGMUND FREUD	66	Ett brev till Arthur Schnitzler
MATS LEFFLER	67	Om Hofmannsthals <i>Andreas</i>
W. G. SEBALD	77	Venetianskt kryptogram
INGEBORG BACHMANN	83	Georg Groddeck
ADOLF LOOS	87	En människa med moderna nerver
JOHAN ARRHOV HENRIK FRICK JOHAN LINTON med fotografier av MIKAEL OLSSON	89	Pragmatism och poesi
JUHANI PALLASMAA	121	Arkitekturens hantverk
CLAES CALDENBY	125	Grabbarna på via Po
PETER JOSEPHSON	138	Historielöshetens historia
RONNY AMBJÖRNSSON AANT ELZINGA CHRISTER NORDLUND THOMAS KARLSOHN	146	Tradition och revolution
OLA SIGURDSON	160	Kant och kvällssammankomsterna
MARTIN SVENSSON EKSTRÖM	165	Dikter
JENNY TUNEDAL	170	Klostret klamrar sig fast på klippan
ERIK BERGQVIST	173	Eva Runefelt : Tranströmerpriset
EVA RUNEFELT	181	Tranströmerpriset
EVA RUNEFELT	185	Maria Hall – Vandolorum
ASTRID VON ROSEN	187	Dansgruppen Rubicon
JOHANNES NORDHOLM	199	Bengt Erland Fogelberg och antiken
MARTIN NYSTRÖM	217	<i>Don Diego Karlsson de la Rosas roman</i>
JESPER SVENBRO	234	Simonideslaborationer

I. Om jag fick välja, skulle jag föredra Mata Hari

Den här dagen var jag tillsammans med Dostojevskij. Jag höll på att förbereda en bok för kollektionen »Författarna i mitt liv« och jag tänkte på hans: revolutionär, straffånge, förälskad i sitt heliga Ryssland, rasande mot nihilismen men framför allt romanförfattare om det mänskliga spektaklet, förmögen att utforska Guds död och den absurda kriminaliteten, ända till pedofilin med Stavrogin i *Onda andar*. Jag frågade mig i vilken ände jag skulle börja, hur återskapa hans resonans med samtiden och det som den gav mig dag efter dag. Plötsligt dök ett meddelande upp på min smartphone. En väninna rådde mig utan att precisera varför att »framför allt inte oroa mig«. En annan föreslog mig att »tala ut om allt det där« så snart som möjligt. Inte nog för att distrahera mig från Dostojevskijs slingrande meningar, som rör sig mellan det sannas och det falskas krokvägar.

I början av kvällen konstaterade jag att en och samma okände hade ringt flera gånger, innan han av misstag skickat mig detta SMS: »Kristeva omöjlig att nå, vi lägger ut«. Med nyfikenheten väckt av fel-prestationen, slog jag numret. Det var en journalist från *Le Nouvel Observateur*. Han talade fort. »Har ni hört? Det är mycket allvarligt.« Jag förstod ingenting. Han överlämnade sitt scoop: under 1970-talet, när jag redan levde med Philippe (Sollers) i Paris, ska jag ha arbetat som hemlig agent för den bulgariska underrättelsetjänsten. »Jag? Är det ett skämt?« Han var säker på sin sak. Myndigheterna i Sofia hade just grävt fram mitt rekryteringsformulär, förklarade han, allt var solklart. Nu skulle han vilja ha min reaktion. Som jag minns det kringgick jag det hela genom en ironisk mening: »Någon har förmodligen lust att göra mig gott.«

Kort efteråt upptäckte jag artikeln på *Obs* webbsida. »Julia Kristeva var agenten Sabina. Den från Bulgarien stammande, berömda franska psykoanalytikern, lingvisten, feministen och intellektuelle rekryterades 1971 av den första ledningen för Darzjavna Sigurnost, en del av utrikesavdelningen inom den bulgariska kommunistiska regimens underrättelsetjänst.« Om mitt förflutna »åter kommer upp till ytan idag«, fortsätter skribenten, är det för att jag nyligen ska ha »begått misstaget att vilja arbeta för en bulgarisk tidskrift«. Jag ska på så sätt ha »fallit under den arkivkommissions regelsystem som ska verifiera och sedan offentliggöra bakgrunden för samtliga journalister födda före 1976«. Ett post scriptum preciserar: »Två timmar efter publicerandet dementerar Julia Kristeva: 'Det är någon som vill skada mig', förklarar hon.« Punkt slut.

Jag var bestört. Det var inte första gången som man framställde mig som spion, men fram till denna den 28 mars 2018 hade förfarandet klart och tydligt hört hemma inom fiktionens, för att inte säga det burleskas gränser: tre år tidigare hade romanförfattaren Laurent Binet haft denna märkliga idé i *La Septième Fonction du langage* [Språkets sjunde funktion, ö.a.]. Hans dedikation sade ungefär: »Allt detta är ren fantasi, jag hoppas att den kommer att locka er till skratt.« (Jag minns inte de exakta orden, jag har kastat romanen.) Den här gången var det mer på allvar: enligt den tidskrift som förr i tiden publicerat Foucault, Barthes och Derrida, var jag »Sabina«. Jag försökte skämta om det med Philippe och David, vår son: Jag gillade inte alls det förnamnet, »om jag fick välja, skulle jag föredra Mata Hari«. Men egentligen var jag sårad och hade ingen verklig lust att skratta.

Den famösa bulgariska kommissionen hade mycket riktigt lagt ut en dossier online på 380 sidor som pekade ut mig som tidigare agent för regimen. De följande dagarna skenade allt. *New York Times* sökte mig, sedan engelsmännen med *The Guardian*, tyskarna med *Der Spiegel* och *Die Welt*: alla ville veta vilka gengångare jag bar på djupt inom mig, vilka mörka hemligheter jag hade dolt. I socia-

la media var det breddsidor av förolämpningar, ett sorgligt lössläppande av dödsdriften: man tillskrev »mina vänner från KGB« all min forskning; man uppfann ett hus »mitt emot Eiffeltornet«; mitt »plyte« behagade dem inte. Jag talade om det med min advokat, Jean-Marc Fédida, son till Pierre, en eminent psykoanalytiker tillsammans med vilken jag en gång studerat bandet mellan neurovetenskaperna och kognitionsvetenskaperna. Vad göra? Det skulle räcka att läsa dossiern för att visa att den var falsk, men uppenbarligen hade media knappast haft vare sig tid eller lust att gå in på detaljer. Det var långt, det var skrivet med kyrilliskt alfabet... Och allt som jag kunde säga lät som ett förnekande. Endast ett tålmodigt och noggrant arbete skulle göra det möjligt att följa den tråd som tvinnats av en sådan manipulation hela vägen tillbaka. De bulgariska ledarskribenterna, vars texter jag lagt ut på min hemsida översatta till franska och engelska, har redan betecknat dossiererna som »tomma« och kritiserat kommissionens onda tro. Men vem läser bulgariska?

Jag upprepar: jag har aldrig tillhört någon hemlig bulgarisk säkerhetstjänst. Inte heller någon fransk, rysk eller amerikansk. Jag känner från annat håll tillräckligt väl till det bortträngdas kraft för att inte i min tur falla i den fällan. Efter de första »avslöjandena« ringde mig flera närstående för att övertala mig att erkänna: »Det är inte så allvarligt«, sade de. »Om det är sant borde du finna dig i det. Det finns något romantiskt i att ha levt dubbelliv.« En israelisk vän lyckönskade mig till och med, med sitt orubbliga sinne för humor: »Hatten av! Inte ens Mossad, som har spioner överallt, kände till det här.« Jag var ledsen att göra dem besvikna. Jag har förvisso haft flera liv, men inte detta.

II. Badkarstortyren

Mina föräldrar bodde i Sliven, en liten stad mitt i Bulgarien. Jag är född två år efter krigsutbrottet. Min far, vars efternamn betyder »kors« på bulgariska, var en hängiven ortodox, vilket inte var särskilt väl sett av den kommunistiska regimen. Efter studier i medicin fick han en anställning som bokhållare inom kyrkans administration. På mitt kontor tronar fotot av min mor som student i biologi vid Sofias universitet. Vi slog oss ned i Sofia nästan samtidigt med min lillasyster Ivankas ankomst 1945. Min far var besatt av idén att få ut oss ur »helvetets grotta«, ett uttryck från evangelierna, enligt honom, men som jag i själva verket funnit hos Dante, »la burella dell'inferno«. Jag skrevs in vid en fransk religiös förskola, driven av lekmannasystrar inom assumptionistkongregationen. Men knappt två år senare blev dessa anklagade för spioneri (en klassiker) och utvisade ur landet, och jag började på den kommunala skolan samtidigt som jag bevistade Alliance française.

Efterkrigstiden var en period av intensiv oro. Två bilder träder fram i mina tankar: En kväll, när jag promenerade tillsammans med min mor och min syster vid mörkrets inbrott, tillkännagav en högtalare att ledaren för bondepartiet hade avrättats och att man måste »vara redo«. Men redo för vad? I samma ögonblick började folk applådera. Mor, däremot, ökade farten med barnvagnen; Ivanka föll ut, skrapade armbågen, och även jag började springa. Det andra minnet hänför sig till min fars historier. Han berättade att regimen hejdukar praktiserade »badkarstortyr« på folkets fiender: man tryckte ner deras huvud i ett badkar fyllt av exkrementer. Tanken förföljde mig, och när vi for till Svarta havet fick jag tvinga mig själv att dyka för att bekämpa min rädsla.

Visavi regimen var vi på en gång utanför och innanför. Utanför: Eftersom jag kom från en icke-kommunistisk familj hade jag inte rätt att bära fanan i skolan och var tvungen att avstå från högre studier i astronomi i Moskva, eftersom endast nomenklaturans barn fick åka dit. Innanför: Jag hörde som alla andra till Kommunistisk ungdom, och tack vare att jag talade franska bad man mig ibland att tjänstgöra som tolk vid besök från »vänner till regimen« – på så sätt träffade jag Waldeck Rochet under den tid då han var generalsekreterare för det franska kommunistpartiet. På grund av mina skolresultat föreslog mig mina högstadielärare att skriva i gymnasisternas tidning. Det fortsatte jag med på universitetet, inom ramen för dagstidningen *Folklig ungdom*, på de så kallade bildningssidorna.

I början av 1960-talet inföll den märkliga period som kallas »tövädret«. Efter Stalins död hade Chrusjtjov låtit ana möjligheten av en fredlig samexistens med västerlandet. Forskarna kunde konsultera utländska böcker på universitetets och Vetenskapsakademins bibliotek, *Les Lettres françaises* och naturligtvis Aragons skrifter. Den gamla direktören för gymnasietidningen, som blivit Pariskorrespondent för den kommunistiska dagstidningen, skickade mig också Camus, Sartre, Beauvoir,

Joyce och Kafka. Jag intresserade mig även livligt för Maurice Blanchots texter och för framväxten av *le nouveau roman*. Det tycktes mig ändå nödvändigt att vara fortsatt försiktig, vilket jag också skulle få erfara var riktigt. 1964 hade jag publicerat en artikel om en bok som ingen ville tala om, skriven av en bulgarisk journalist som bodde i New York eller Washington, Albert Cohen (namne med författaren till *Herrens sköna*). Han var kommunist, hans verk sade ingenting ont om partiet, men han hade vågat frammana en »kulturell öppning«, underförstått »mot väst«. Antidogmatism, revisionism, vad vet jag. Töväder, men med måtta: Dagen efter publicerade hans egen tidning en artikel med ett våldsamt angrepp mot honom, där även jag framställdes som en agent för kapitalismen och sionismen. Min far var sjuk av oro och kunde inte sova. Så snart han under natten hörde ett svagt ljud, trodde han att regimens polis hade kommit för att arrestera mig. Denna fruktan varade i flera veckor innan vi lärde oss att leva med den.

Följande år, 1965, medan jag höll på att skriva min avhandling i jämförande litteratur, rådde mig min huvudhandledare att söka det så kallade De Gaulle-stipendiet för att studera i Frankrike. Jag anmälde mig till ambassaden. Funktionären hade en min som att han var angenämt överraskad; jag var ung, jag talade franska och mina kunskaper sträckte sig från Victor Hugo till Nathalie Sarraute. Kandidaturen godkändes. Mina föräldrar var vilda av glädje. De insisterade på att jag skulle ge mig av snarast möjligt, av rädsla för att någon partimedlem skulle knipa min plats. Jag tog flyget dagen före julafton, med en ny väska och fem dollar som min far haft i säkert förvar och som skulle hjälpa mig att klara tillvaron under åtminstone en månad, fram till dess att stipendiet betalades ut. En vän till en vän skulle vänta på mig på Le Bourget-flygplatsen. Vid ankomsten, ingen där. Natten höll på att falla och jag var ensam i denna stad, där människorna såg ut som eleganta presentförpackningar. Jag tog min tillflykt till Bulgariens ambassad, nära Pont de l'Alma, i hopp om att där finna den dyrbara vännen. Fortfarande ingen. Och då, i denna stund av förtvivlan, vem fick jag syn på? Jo, Albert Cohen. »Åh, är det ni?«, frågande han förvånat, vid upptäckten av hur fragil hans försvarare var. Mina nerver svek. Jag började gråta. Han bjöd in mig till middag innan han ringde till sin kvinnliga kollega, korrespondent för den bulgariska telegrafbyrån i Paris. Hon skulle härbärgera mig under den tid som behövdes, tills stipendiet frigjordes.

När jag idag läser Sabinadossierna, erfar jag att jag före min avresa ska ha undertecknat ett dokument som sade att jag inte skulle gifta mig i Paris. Denna förhållningsorder säger mig ingenting. Röorde det sig om en finstilt klausul på baksidan av mitt visum? Om man hade uppmärksammat mig på det, skulle jag ha häpnat (ska staten konfiskera privatlivet?), jag skulle ha kommit ihåg något så befängt. Jag hade inte alls någon intention att gifta mig: jag gav mig av på nio månader med detta stipendium och det enda målet att fördjupa mina kunskaper i samtida litteratur, att förfina min franska och att återvända till Sofia för att försvara min avhandling. Men ett oförutsett möte ändrade denna plan, och mitt liv.

III. Främlingskapet är mitt land

Jag lärde känna Philippe i maj 1966, knappt fem månader efter min ankomst. Han var »en ung författare inom *le nouveau roman*«, som jag senare skulle komma att skriva, hyllad av Mauriac och Aragon, hade en förbindelse med en kvinna som var äldre än min mor, ledde den fascinerande tidskriften *Tel Quel*, och eftersom jag hade börjat läsa hans böcker *L'Intermédiaire* (1963) och *Drame* (1965) bad jag honom om ett samtal för min forskning. När dagen kommit tog han emot mig på sitt lilla kontor på Seuil, i änden av en spiraltrappa. Vi diskuterade länge, han tog med mig på middag och försökte sedan kyssa mig. Jag gjorde motstånd. Han frågade mig vad jag ville göra i Frankrike. Jag svarade genom att parafasera Marx att jag inte hade något annat att förlora än mina bojar. En stor passion tog sin början, outhärdlig för vissa, en skandal för andra. Jag var varken lättsinnig eller hämmad, och eftersom en själarnas alkemi hade uppstått, skulle kropparnas följa. Med min slaviska, något lite romantiska sida, lade jag ned tid på att förstå denne man som var förmögen att agera både helgon och odjur, där »varje del driver sitt eget spel«, som Montaigne säger. Vår kärlekshistoria var för hela livet. Mitt visum på nio månader förlängdes två gånger; intygen från CROUS (Centre Régional des Œuvres Universitaires et Scolaires) och CNRS (Centre National de la Recherche Scientifique) tilltalade inte

det bulgariska konsulatet särskilt, och Philippe gav mig »äktenskapet« i present för att rädda mig från den papperslöses öde. Den 2 augusti 1967 ställde sig en liten kommitté inför borgmästaren i V:e arrondissementet, med min syster och två författarvänner som vittnen. Det skulle bli »äktenskapet betraktat som en av de sköna konsterna«. Han gjorde mig till madame Julia Joyaux, som var hans familjs efternamn. Och mitt begär efter Frankrike fick sina rötter i ett familjeliv och i moderskapet genom födelsen av vår son David, tillsammans med ett forskningstänkande som sedan dess inte lämnat mig: lingvistik, filosofi, psykoanalys, feminism.

Dossierna från den bulgariska underrättelsetjänsten, som hade snappat upp och arkiverat min privata post, nämner inte vare sig mitt familjeliv eller mitt arbete, samtidigt som man av oklara skäl staplar artiklar som ägnats åt mig och översättningar av mina publikationer i den franska pressen. Jag skulle alltså ha blivit en »informatör«. Vari skulle mitt uppdrag ha bestått? Ett mysterium. Den angivare som övervakat mig förefaller inte ha vetat; han uttalar det aldrig. Skulle jag samla uppgifter från Roland Barthes och Émile Benveniste, mina mentorer? Följa spåren efter Jacques Lacan och Alain Robbe-Grillet? Enligt en anteckning skulle jag ha underrättat mina »kontaktpersoner« om att jag inte själv ville skriva ned något. Ett märkligt tillmötesgående från deras sida. Varför närmade de sig mig aldrig med den typ av erbjudanden eller instruktioner om samarbete som de förelägger många utlandsstudenter under fortbildning? Och de broderar ut en »legend« (som man säger inom den franska underrättelsetjänsten) rörande mig, en helt och hållet fabricerad berättelse som ersättning för den totala bristen på bevis på min föregivna »rekrytering«.

Låt oss alltså undersöka de viktiga hemligheter som enligt uppgift överlämnades till fäderneslandet: Aragon ska ha blivit deprimerad av Elsa Triolets död (det kunde man ha blivit för mindre) och avlägsnade sig gradvis från kommunistpartiet för att i stället närma sig surrealisterna (det var pressens förstasida). Försäljningssiffrorna för tidskriften *Politique Hebdo* ska ha varit dåliga på grund av en aningen omodern presentation (spännande). Och högerregeringarna ska ha utökat antalet nomineringar av reaktionära borgerliga intellektuella till ledningen för kulturinstitut (varför inte). Efter varje påstådd *debriefing* med mig, sägs agenten ha noterat kvaliteten på de underrättelser jag ska ha lämnat: de var »svaga«, ofta »ofullständiga« men aldrig »hemligstämplade«.

Kort sagt var jag oduglig som spion. Vid läsningen av dessa redogörelser uttryckte en Bulgarienfödd journalist för den prestigiosa *London Review of Books* hypotesen att jag måste ha drivit mina kontaktpersoner till vansinne. Verkligheten är mycket enklare än så: jag uppehöll mig aldrig någon längre tid vid ambassadens eller konsulatets luckor; jag utbytte några artighetsfraser med de anställda, varav merparten var spioner (det är klassiskt) och vars namn jag mestadels inte kände till. Jag har aldrig arbetat vare sig med dem eller för dem och jag är fortfarande okunnig om vem det hela handlar om. När jag idag tänker tillbaka på det, föreställer jag mig kafkaeska funktionärer instängda på sina kontor, tvungna att spotta fram överflödiga papper, »underrättelser«, för att rättfärdiga sin lön, uppnå ett avancemang, bli väl sedda inom den byråkratiska hierarkin och bättre kunna föda sina familjer. De ville skapa en dossier, men utan att förstöra för mig. De hittade på att jag samarbetade, men inte så mycket. Skämtade de om mig samtidigt som de drack slivova (plommonkonjak)? Nå, vad ska vi låta henne säga i den här anteckningen? Mestadels nöjde de sig med att formulera om nyheterna från TV och radio. Endast en gång – jag vet inte vad som tog åt dem – spårade de ur fullständigt (för mycket slivova?) och tillskrev mig deliriska yttranden om »palestiniernas sak«, som inte ska ha fått det stöd som den förtjänade »på grund av att pressen stod under sionistiskt inflytande«. Kanske tänkte de att de gjorde mig en tjänst genom att ställa om siktet efter Albert Cohen-affären? Det enda som är säkert är att jag måste ha slutat inspirera dem ganska snart; Sabinadossierna stängdes från 1974, i brist på övertygande resultat.

I samröret med dessa hemliga funktionärer ska jag ha fått »strategier«. Jag hade inga sådana. Jag visste att jag skulle förbli en främling i Frankrike. Främlingskapet som sådant blev hädanefter mitt land, mitt öde. Och jag upptäckte där en ny idé om lyckan: att inte tillhöra, att inte »vara till nytta för«, utan att försöka vara – utan att »tillhöra«. Proust och Arendt skulle upplysa mig på vägen i detta val. Har vi inte här det avgörande villkoret för att kunna tänka, vilket innebär att tänka från en annan synpunkt, från den andres synpunkt? En prövning och en möjlighet. Jag återfinner dem i erfarenheten av att utöva psykoanalys, genom de överföringar, laddningar av trauman och återfödelse som jag lyssnar till hos mina patienter. Jag passerade alltså blixtnabbt genom konsulatet för att få ett eventuellt

besök i Paris godkänt av myndigheterna, och jag skyndade mig att lämna dessa kontor för att återuppta mina föreläsningar, mina seminarier, de böcker jag höll på att skriva.

IV. Om jag hade dött före honom...

Låt oss övergå till den andra sektionen av dossiern, märkligt bortglömd i artiklarna i ämnet: rapporterna om den övervakning som jag var föremål för. För att vara spion, var jag någon det spionerades väldigt mycket på. Inte mindre än sexton agenter ska ha arbetat på mitt fall, avslöjar dokumenten. Jag drar mig till minnes en gammal kamrat från lycéet som en dag kom och ringde på hemma hos mig under förevändning att lämna ett kolli från mina föräldrar – en burk sylt och baklava. Jag tog emot honom, vi drack te; han visade mig en bulgarisk dikt som jag tyckte var illa skriven; sedan tackade jag honom och vi skildes åt, för jag hade arbete att göra. Översatt till hemliga agents språk resulterade detta i en anteckning som framställer mig som »högdragen« och »föraktfull i förhållande till den nationella poesin«. Och den anställde vid ambassaden, som jag tog för en lite efterhängsen oborstad typ, gick i samma riktning med sin rapport. En dag då han insisterade på att träffa mig, skickade jag honom ett vykort från Bryssel för att han skulle släppa taget lite, och avslutade med en löjlig slogan: »Leve folkväldet.« Tro det eller ej, men detta missiv presenteras idag som ett graverande bevis på min skuld.

Jag kommer nu till det sista kapitlet i den här affären, det mest intima, det mest lamslående: hur polisen år efter år läste min post. Jag upptäckte med fasa att breven som adresserats till mina föräldrar systematiskt hade öppnats. Regimen läste allt, såg allt. Våra mest oförargliga utbyten om deras ankomstdatum till Frankrike, min fars hälsas utveckling, min sons födelse eller min mors bekymmer. Ingenting undslapp polisens kontroll, inte ens ett lugnande brev från Philippes mor till min far och mor eller ett ord från min svägerska efter en weekend vid havet. Jag måste erkänna: detta spioneri och publiceringen online av dessa brev har fyllt mig med avsmak, upprorskänslor och retrospektiv skräck. Vilka påtryckningar fick mina föräldrar utstå? Ansattes de av polisen? Sa de ingenting till mig för att skydda mig? I en redogörelse rörande mig har en hand noterat: »Sabina uppenbarligen mycket intresserad av att få sina föräldrar att komma till Frankrike. Men hon gör som vanligt: hon begär mycket av oss utan att erbjuda något i utbyte.« Jag kommer aldrig att glömma min fars sista dagar, på det där eländiga sjukhuset i Sofia, avskuren från världen, inga besök tillåtna. Trots alla mina ansträngningar lyckades jag inte att få ut honom därifrån, och regimen drev skändligheten så långt som att förvägra honom en jordfästning: begravingarna förbehölls kommunisterna, för att undvika religiösa demonstrationer. Min far kremerades, i strid med hans sista vilja. »Om ni hade dött före honom, så varför inte«, sade man till mig, »med tanke på att ni åtnjuter en viss berömmelse. Man skulle ha kunnat lägga honom också i er grav, men nu, förstår ni...« Vad ville man straffa mig för? Min sorg tog formen av en metafysisk kriminalroman, *Den gamle och vargarna* (1991).

Hitchcock sade: »Jag skildrar en oskyldig i en värld av skyldiga.« Idag gör media ofta det omvända: de skildrar en skyldig i en värld av oskyldiga. De observerar inte längre världen med frågetecken; de slår fast och sprider ut. De blir indignerade när Facebook utnyttjar era personliga data, men de ger spridning åt er privata korrespondens på det globala nätet – i stället för att fråga sig om en dossier som tillhandahållits av en totalitär regim skulle kunna vara manipulerad, i stället för att påminna om till vilken grad lögnen ingick som en väsentlig beståndsdel i dessa regimers kulturer och i stället för att kontrollera sina källor. Inser de att de ingår i den post-totalitära abjektionens kedja? Om ni har fräckheten att ifrågasätta deras förvillelse och det förtal de sprider om er, envisas de med följande nedslående formulering: »Vi står för all vår information.« Det rör sig inte om information utan om *desinformation*, som de sprider med de oantastligas goda samvete.

Lär oss historien aldrig någonting? Har vi glömt de stalinistiska rättegångarna? Hur kan man undgå att märka att dessa tjugonio personliga brev är något som en regimpolis tilltvingat sig, och att lögnen, omvandlad till politiskt verktyg, i det långa loppet innebär ett missbruk lika förödande som den frånvaro av frihet i offentligheten som man gör så stor sak av, ja kanske än mer förödande. Denna kränkning bevisar i sig, om det skulle finnas behov av det, att min föregivna »dossier« inte hör samman med en agent, utan med en person under skärpt övervakning.

Man kan invända att denna spionhistoria har sannolikhetens prägel; jag kom från Bulgarien; mina föräldrar hade stannat kvar i Sofia; jag var naturligtvis tvingad att samarbeta med regimen, om så bara för att skydda dem. Eftersom jag ibland gick till ambassaden för att lägga fram deras begäran om visa var jag alltså *misstänkt*. Än värre, sade de manipulerande »dokumentalisterna«, jag tog avstånd från mitt födelseland och gick så långt att jag genomgick en psykoanalys på franska! Jag hade *något att dölja*. Det är bara det att detta sätt att tänka i »sannolikheter« fränkänner var och en dennes singularitet. Det finns inte längre mänskliga varelser, det finns bara scheman, och om ni faller inom ramen för ett av dem är det slut. Försök sedan förklara att sanningen till sin essens är singular – *haecceitas* (individualitet), »det som existerar här«, som den medeltida filosofin sade. Ryktet är kletigt, man lyssnar inte längre till vad ni säger.

I denna affär har jag känt mig som en mikrometer som återvunnits av den dödsdrift som idag väller in över vår desorienterade planet. Samtidigt som jag fortsätter att »försätta mig på resande fot«¹ tillsammans med min familj, mina analysander och mina lika klarsynta som krävande vänner, utesluter jag inte att driva en process för att montera ner detta system. Längst inne i mig själv genljuder trots allt och fortfarande Colettes ord: »Att återfödas har aldrig överstigit mina krafter.«

Noter

- 1 Det franska uttrycket är »me voyager« och refererar till *Je me voyage: Mémoires*, en intervjubok utgiven på Fayard 2016 där Kristeva samtalar med psykologen och författaren Samuel Dock.

Mottaget av Olivier Bouchara. Översättning från franska av Mats Leffler. Originalets titel: »Une autre vie que la mienne«, i *Vanity Fair*, julinumret 2018. Tack till Julia Kristeva för rättigheterna att publicera texten i svensk översättning.

